

KARLSTADS KOMMUN**KULTUR- OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN**

Kulturdepartementet

Bibliotek och arkiv

Remissvar, 2020-03-11

Jon Räftegård

**Kultur- och fritidsförvaltningens svar på remiss
– ”Häri från till evigheten” SOU 2019:58**

Dnr KFN-2020-68

Dpl 43

Sammanfattning

Kultur- och fritidsförvaltningen anser att utredarna har gjort en välbehövlig och i många stycken bra genomlysning av arkivområdet. Betänkandet innehåller flera förslag till författningsmässiga förändringar som rör den kommunala arkivsektorn, varav flertalet är högst välkomna. Inte minst gäller detta förslagen om att arkivens utåtriktade arbete ska lagstadgas, att föreskriftsrätten om arkivförvaltningen ska kunna delegeras inom kommunen och att myndigheterna ska bli skyldiga att uppfylla vissa grundläggande arkivkrav vid upphandling, utveckling och drifttagning av IT-system.

Dock är vi kritiska till hur man har formulerat bestämmelsen om hos vem upptagningar för automatiserad behandling ska bilda arkiv, när de utgör allmänna handlingar hos fler än en myndighet. Den föreslagna formuleringen löser inte den förvirring som motsvarande bestämmelse i nuvarande arkivlag har skapat, och den bör i stället formuleras på ett sätt som omöjliggör tolkningen att delar av en myndighets allmänna handlingar, som är logiskt sammanhållna och avgränsade från andra myndigheters handlingar, ska bilda arkiv hos en annan myndighet, om den andra myndigheten ansvarar för det informationssystem som handlingarna hanteras i.

Vi menar också att det visserligen är bra att utredarna vill betona att bevarande är huvudregeln för allmänna handlingar, men att man tydligare bör hålla fast vid den grundregeln genom att som förutsättning för gallring ange att handlingarna inte får behövas för att tillgodose de ändamål med arkiven som anges i 2 § i förslag till ny arkivlag.

Slutligen anser vi att även kommunala arkivmyndigheter ska få lagstöd att förelägga myndigheter som står under deras tillsyn att åtgärda brister i arkivförvaltningen.

Synpunkter på betänkandet

Karlstads kommuns synpunkter på betänkandet rör uteslutande förslag till arkivlag och förslag till arkivförordning, och de tas upp nedan i paragrafordning.

Förslag till arkivlag 9 §

Paragrafen bör utformas på ett sätt som omöjliggör tolkningen att delar av en myndighets allmänna handlingar, som är logiskt sammanhållna och avgränsade från andra myndigheters handlingar, ska bilda arkiv hos en annan myndighet, om den andra myndigheten ansvarar för det informationssystem som handlingarna hanteras i. Detta bör t.ex. kunna lösas med följande skrivning:

Upptagningar för automatiserad behandling som är tillgängliga för flera myndigheter, så att de utgör allmänna handlingar där, och som inte är logiskt sammanhållna och avgränsade per myndighet, ska bilda arkiv endast hos den myndighet som ansvarar för det informationssystem där upptagningen ingår.

I kommuner är det vanligt att flera myndigheter, ganska ofta kommunens samtliga myndigheter, hanterar sina allmänna handlingar i gemensamma informationssystem, som en av kommunens myndigheter, enligt betänkandets definition, ansvarar för. Detta är t.ex. vanligt för ärendehanterings-, ekonomi- och personalsystem. Med dagens arkivlag har detta ibland lett till tolkningen att dessa handlingar endast ska bilda arkiv hos en av myndigheterna. Bl.a. Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor har gjort en sådan tolkning ("Vem bestämmer om arkiv i kommunen?", SKL 2015, s. 29). Förutom att detta bryter mot den mest inflytelserika teoribildningen inom arkivområdet – proveniensprincipen, för det med sig en rad praktiska svårigheter och underligheter eftersom arkivvården/-förvaltningen är knuten till den arkivbildande myndigheten (4-6 §§ dagens arkivlag och 10-12 §§ förslag till ny arkivlag). Om t.ex. kultur- och fritidsnämndens diarium och diarieförda ärenden ska bilda arkiv hos kommunstyrelsen, blir det därför kommunstyrelsen som ansvarar för att redovisa informationen i sin arkivredovisning, framställa handlingarna med godkända medel och metoder, fastställa vilka handlingar som ska vara arkivhandlingar m.m., varav flera moment endast kan utföras av den myndighet i vars verksamhet handlingarna uppstår.

Kultur- och fritidsförvaltningen delar utredarnas uppfattning att förhållandet mellan myndighet och arkiv inte bör ändras, och att arkivbildarbegreppet alltså ska vara oförändrat. Dock ger betänkandets förslag att den här sortens upptagningar för automatiserad behandling endast ska bilda arkiv hos den myndighet som ansvarar för det informationssystem de ingår i, inte bara utrymme för den tolkning som har beskrivits ovan, utan det blir t.o.m. svårt att förstå det på något annat sätt. Därmed riskerar man att oavsiktligt skapa en situation där mycket stora delar av de allmänna handlingar som uppstår i en myndighets verksamhet bildar arkiv hos någon annan myndighet, tvärt emot

det arkivbildarbegrepp som inleder samma paragraf (9 §) i förslaget till ny arkivlag.

Förslag till arkivlag 13 §

Vid gallring av allmänna handlingar bör det vara de handlingar som myndigheten vill gallra som ska prövas mot ändamålen med arkivbildningen, inte de handlingar man inte vill gallra. Första stycket bör därför få följande lydelse (eller motsvarande):

Allmänna handlingar ska bevaras. Gallring är dock möjlig under förutsättning att hänsyn tas till att arkiven är en del av kulturarvet och att handlingarna inte behövs för att tillgodose de ändamål som anges i 2 §.

Det är bra att utredningen betonar att bevarande är huvudregeln, men vi menar att man tappar lite av den betoningen när villkoret för gallring är att det återstående arkivmaterialet ska kunna tillgodose ändamålen. Risken är att en sådan regel öppnar för bedömningar där en mycket liten del av myndighetens arkiv anses vara en tillräcklig bevarandemängd. Den fokusförskjutning från det övriga arkivet till de handlingar gallringsfrågan gäller som vi föreslår, skapar bättre förutsättningar för att ändamålen med arkivbildningen faktiskt tillvaratas.

Förslag till arkivlag 31 §

Arkivmyndighetens rätt att ge förelägganden till organ som står under dess tillsyn bör även gälla kommunala arkivmyndigheter.

De kommunala arkivmyndigheterna har samma tillsynsuppdrag som den statliga, och det finns inget som talar för att kommunala myndigheter med någon större automatik än statliga uppfyller de krav på arkivförvaltningen som lagen ställer. Tvärtom är vårt intryck att statliga myndigheter i regel har en större egen arkivkompetens än kommunala, och därför har bättre förutsättningar att själva leva upp till arkivlagens krav. Mot bakgrund av detta anser vi att det är svårt att motivera varför inte de kommunala tillsynsmyndigheterna ska ha samma lagstöd som den statliga för att peka med hela handen.

Jon Räftegård
arkivchef